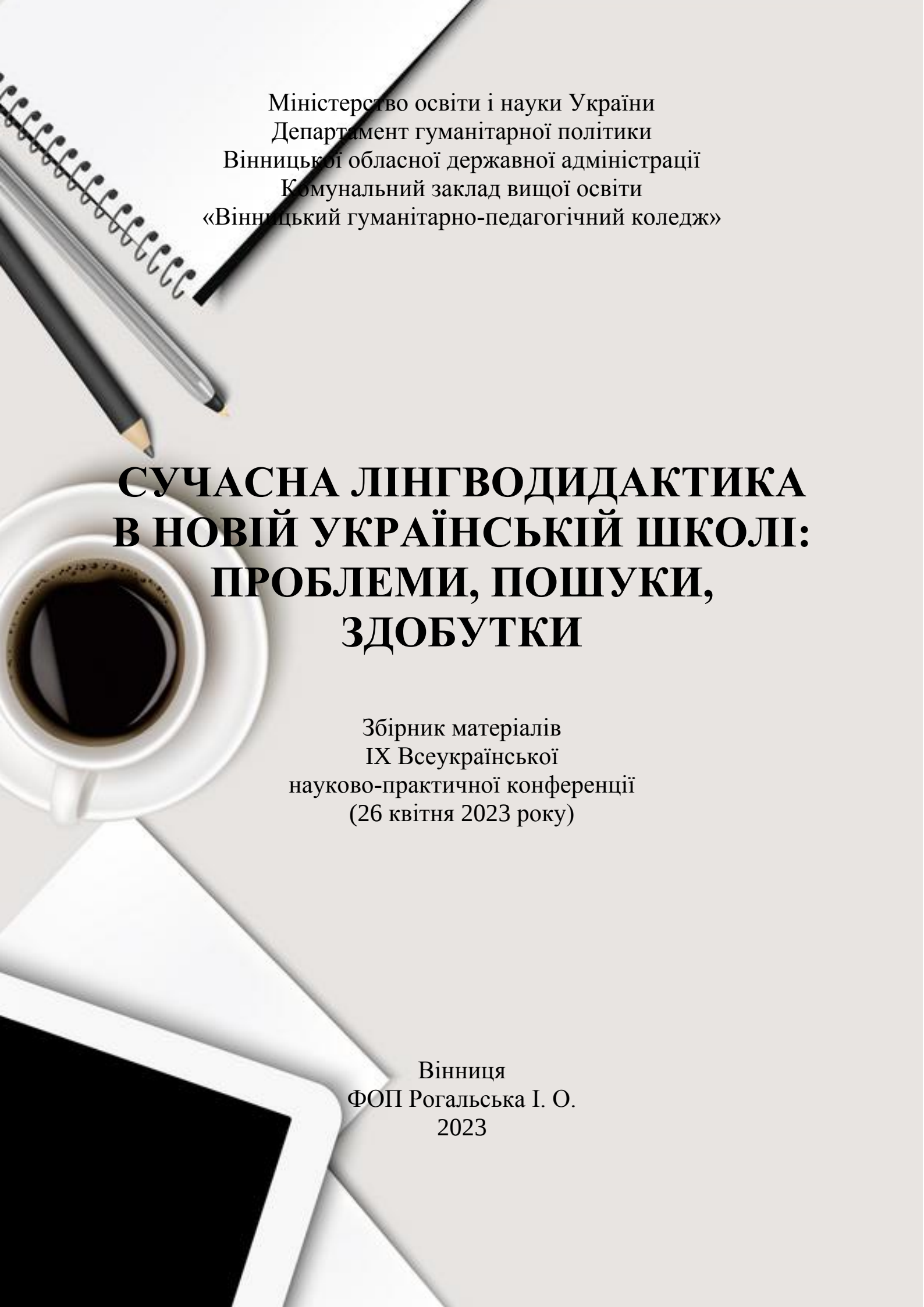

Міністерство освіти і науки України
Департамент гуманітарної політики
Вінницької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

СУЧАСНА ЛІНГВОДИДАКТИКА В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: ПРОБЛЕМИ, ПОШУКИ, ЗДОБУТКИ

Збірник матеріалів
IX Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(26 квітня 2023 року)

Вінниця
ФОП Рогальська І. О.
2023

УДК 373.2.016:81

С 91

Рекомендовано до друку вченою радою
Комунального закладу вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
(протокол № 8 від 16 березня 2023 року).

Сучасна лінгводидактика в Новій українській школі: проблеми, пошуки, здобутки: збірник матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції / упор. та відп. за випуск Н. І. Скрипник, Г. В. Хоміцька. Вінниця : ФОП Рогальська І. О. 2023. 231 с.

Відповідальність за зміст статей несуть автори

Матеріали видаються в авторській редакції

Упорядники та відповідальні за випуск:

Скрипник Н. І., кандидат філологічних наук, завідувач кафедри української філології, спеціаліст вищої категорії Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»;

Хоміцька Г. В., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист кафедри української філології Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж».

Рецензенти:

Вітюк Валентина Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Похилюк Олена Миколаївна – кандидат філологічних наук, спеціаліст вищої категорії, старший викладач кафедри української філології Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»;

Сукаленко Тетяна Миколаївна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри мовної підготовки та соціальних комунікацій Державного податкового університету.

У збірнику вміщено тексти доповідей учасників ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасна лінгводидактика в Новій українській школі: проблеми, пошуки, здобутки», проведеної 26 квітня 2023 року на базі Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж». Теми доповідей стосуються актуальних питань мовної, літературної, іншомовної освіти, а також психолого-педагогічних особливостей організації освітнього процесу в НУШ.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ	9
<i>Буданевич Ольга.</i> Застосування технічних та інформаційних технологій в умовах дистанційного навчання учнів початкових класів	9
<i>Вонсович Олена.</i> Використання технології розвитку критичного мислення на заняттях з української мови	15
<i>Сенишина Марія.</i> Ігрові технології на уроках української мови в початковій школі в процесі вивчення граматичних категорій іменника»	20
<i>Скрипник Н. І., Погребняк Діана.</i> Сучасні методичні прийоми роботи здобувачів освіти над текстом	26
<i>Солдатова Вікторія.</i> Нетрадиційні форми проведення уроку як один із шляхів формування позитивної мотивації учнів до вивчення іноземної мови	34
<i>Трачук Олена.</i> Методика засвоєння морфемних і словотвірних умінь здобувачів освіти 3 класу відповідно до вимог змістової лінії «Досліджуємо мовні явища»	39
Розділ I	46
ТРАДИЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	
<i>Баштанікова Андріана.</i> Традиційні методи навчання літературного читання в початковій школі	46
<i>Максим'як Анна.</i> Розвиток творчих здібностей шестиліток на уроках навчання грамоти	52
<i>Хоміцька Г. В.</i> Робота над реченням у період навчання грамоти – засіб формування культури образного мовлення молодших школярів	57
<i>Шевчук Юлія.</i> Шляхи розвитку пізнавальної активності молодших школярів	63
<i>Шостак Надія.</i> Традиційні методи навчання української мови в початковій школі	69
Розділ II	74
ІННОВАТИКА В МОВНІЙ ТА ЛІТЕРАТУРНІЙ ОСВІТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	
<i>Вархов Надія.</i> Використання інноваційних технологій на уроках літературного читання в початкових класах Нової української школи	74
<i>Похилюк Анастасія.</i> Методика проведення нетрадиційних диктантів на уроках української мови	80

Розділ III

**СУЧАСНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

86

Вархов Софія. Сучасні форми і методи навчання на уроках рідної мови в початкових класах Нової української школи **86**

Омелянчик Т. Г., Триколіч Анастасія. Формування інтересу до дитячої книги у молодших школярів. Система засобів учителя початкової школи **92**

Розділ IV

**ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОЇ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ
ОСОБИСТОСТІ**

98

Войтович Вікторія. Фонетико-орфоепічна компетентність здобувачів вищої освіти в системі фахової лінгвістичної підготовки майбутніх учителів Нової української школи **98**

Лисенко Яна. Методичні засоби роботи над науково-навчальним текстом **105**

Чернета Наталія. Лінгводидактичні засади формування правописної компетентності майбутніх учителів початкових класів Нової української школи **112**

Розділ V

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В НУШ**

120

Веретковська С. В., Мазур Т. А. Діяльнісний підхід як середовище для формування наскрізних умінь у НУШ **120**

Левітова Світлана. Естетичне виховання учнів засобами української мови **125**

Цибровська Каріна. Психолого-педагогічні засади формування читацьких умінь учнів молодшого шкільного віку **129**

Шафранюк Юлія. Психолого-педагогічні чинники формування правописної компетентності у здобувачів початкової освіти Нової української школи **135**

Розділ VI

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

141

Плохенко Анастасія. Методи та прийоми розвитку писемного мовлення у 7 класі **141**

Понікаревич Світлана. Лінгвістичний аспект навчання діалогічного **148**

мовлення

<i>Пономаренко Марія.</i> Суть та місце переказу у навчальному процесі та його вплив на розвиток мовлення учнів початкових класів	157
<i>Романчук Лілія.</i> Розвиток мовленнєвих здібностей учнів початкових класів	162

Розділ VII

169

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ОПРАЦЮВАННЯ РІЗНОЖАНРОВИХ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ У НУШ

<i>Климчук Надія.</i> Використання інноваційних технологій під час вивчення жанру оповідання на уроках літературного читання	169
<i>Клітна Вікторія.</i> Вивчення творів Лесі Українки на уроках літературного читання	176

Розділ VIII

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

182

<i>Варич Анна.</i> Особливості формування англomовної лексичної компетентності у молодших школярів	182
<i>Гордієнко Віталій.</i> Особливості організації позакласної роботи з англійської мови в умовах Нової української школи	186
<i>Калюжна Альона.</i> Особливості організації та проведення уроку іноземної мови в Новій українській школі	190
<i>Марценюк Яна.</i> Використання інтернет-ресурсів у процесі формування англomовної лексичної компетентності учнів молодшого шкільного віку	194
<i>Мукосєєва Альона.</i> Етапи формування іншомовної компетентності в діалогічному мовленні	199
<i>Рошук Лілія.</i> Рольова гра як елемент реалізації комунікативного підходу до вивчення англійської мови в Новій українській школі	206

Розділ IX

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В РІЗНИХ СФЕРАХ СУСПІЛЬСТВА

211

<i>Ненчинська Л. В., Печенюк Л. В.</i> Дидактична гра як засіб розвитку критичного мислення на уроках української мови в 5 класі	211
<i>Яковенко Т. В., Багрій Тетяна.</i> Генеза дослідження образу Івана Мазепи в українській і світовій літературі	216
<i>Яковенко Т. В., Яременко Ярослава.</i> Історіософська концепція України в творчості Євгена Маланюка	222
<i>Цвігун Анжеліка.</i> Синонімія термінів у сфері методики навчання мов	226

ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі розвитку суспільства постає необхідність у гармонійній та ініціативній особистості, здатній ефективно діяти в постійно змінюваних умовах і адекватно реагувати на впровадження нових реформ.

Модернізація української освіти висуває інноваційні вимоги до сучасного закладу освіти, який повинен сформувати цілісну систему знань, умінь і навичок, а також досвід самостійної діяльності й особистої відповідальності здобувачів освіти. Підвищення якості освіти має здійснюватися не за рахунок додаткового навантаження на учасників освітнього процесу, а через удосконалення форм і методів навчання, впровадження освітніх технологій, орієнтованих не стільки на передачу готових знань, а на формування комплексу особистісних якостей майбутніх учителів початкової школи. Використання сучасних психолого-педагогічних технологій дає можливість формувати в молоді готовність до самостійного пізнання навколишнього світу.

Нині основним завданням педагогічних закладів вищої освіти є виховання компетентної особистості, яка не лише володіє знаннями, високими моральними якостями, а й здатна самостійно, нестандартно, креативно діяти в різноманітних життєвих ситуаціях і володіти професійно орієнтованими компетентностями в галузі методики, уміти робити певні наукові висновки.

Провідну роль у становленні майбутнього вчителя як дослідника відіграє написання рефератів, статей, тез, курсових і дипломних робіт, проєктів, доповідей на науково-практичні конференції.

Мета цих форм роботи – поглибити знання студентів з актуальних проблем методики, оволодіти технологією наукових досліджень, розвинути навички самостійної пошукової роботи, уміння критично осмислювати наукові джерела, знаходити власні шляхи розв’язання методичних проблем, прищепити смак до наукового пошуку, підвищити наукову активність, розвивати креативні здібності, виявляти інтелектуальну ініціативу.

Основні **завдання** науково-дослідної роботи:

- 1) розвивати самостійне наукове мислення студентів;
- 2) удосконалювати навички пошуку необхідної науково-методичної літератури;
- 3) формувати вміння опрацьовувати й критично осмислювати теоретичний матеріал із досліджуваної проблеми, аналізувати його, зіставляти, узагальнювати й систематизувати;
- 4) виробляти вміння вивчати, узагальнювати й творчо використовувати досвід роботи вчителів;
- 5) оволодівати вміннями практично реалізовувати досліджувану проблему в самостійно виконаних навчально-методичних розробках;
- 6) формувати такі дослідницькі вміння:
 - визначати актуальність теми, відповідність її сучасному стану педагогічної науки та перспективам розвитку й практичним завданням сучасної школи;
 - формулювати мету й завдання дослідження;
 - з'ясовувати його предмет, об'єкт;
 - визначати дослідницькі методи;
 - розробляти систему навчання й здійснювати її експериментальну перевірку;
 - проводити, описувати й аналізувати проведений експеримент;
 - узагальнювати експериментальні результати, обґрунтовувати їх, формулювати висновки й укладати практичні рекомендації;
- 7) удосконалювати навички наукового писемного мовлення;
- 8) розвивати риторичні вміння публічно захищати підготовлену роботу (логічно й послідовно здійснювати наукові повідомлення, аргументовано відповідати на запитання, переконливо обстоювати свою думку).

У пропонованому збірнику вміщено тексти доповідей учасників IX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасна лінгводидактика в Новій українській школі: проблеми, пошуки, здобутки», проведеної 26 квітня 2023 року на базі Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-

педагогічний коледж» у дистанційній формі. Серед її учасників – молоді дослідники, здобувачі вищої освіти педагогічних закладів України: Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Комунального закладу Львівської обласної ради «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича», Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського», Комунального закладу «Вінницький ліцей № 11», Комунального закладу «Вінницький ліцей № 23».

Усі статті присвячено висвітленню актуальних проблем, досягнень, надбань, перспектив, новітніх тенденцій сучасної мовної, літературної та іншомовної освіти. Автори досліджень намагалися узагальнити теоретичні, практичні, методичні напрацювання вчених та досвід учителів-практиків і на цій основі запропонували власні методичні пропозиції розв'язання окремих проблем.

Організаційний комітет

3. Крутій В. А. Активізація навчальної діяльності молодших школярів у процесі використання дидактичних ігор: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.09 / Інститут педагогіки АПН України. Київ, 2001. 27с.

4. Кудикіна Н., Михайленко Р. Інтелектуальні ігри у навчанні молодших школярів (на матеріалі української мови). Київ: КМПУВ, 1999. 48 с.

5. Лапшина І. Орфографічні навички набуваєм граючи. *Учитель початкової школи*. 2014. № 12. С.12–15.

6. Сухомлинский В. Серце віддаю дітям: вибрані твори в 5-ти т. Т. 3. Київ: Радянська школа. 1977. 670 с.

7. Навчальні програми для початкової школи [Електронний варіант]
URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>

Скрипник Надія Іванівна, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри української філології Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Погребняк Діана, студентка Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

СУЧАСНІ МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НАД ТЕКСТОМ

Анотація. Акцентовано на тлумаченні методичного прийому як способу реалізації методу відповідно до конкретного запропонованого завдання, на розумінні прийому як елементу того чи іншого методу, який виражає, певну дію вчителя і здобувачів освіти у процесі навчання.

Ключові слова: вірш, аналіз художніх творів, текст, прийом, здобувачі освіти.

Постановка проблеми. Методика організації роботи здобувачів освіти над текстами творів у Новій українській школі багатоаспектна. Вона передбачає реалізацію завдань мовно-літературної освітньої галузі з урахуванням мети опрацювання конкретного твору, особливостей його жанру, рівня

підготовленості учнів класу, повноти методичного апарату підручника, кількості годин, які відведено на роботу з текстом. Сучасний жанрово-літературний діапазон початкової ланки освіти значно розширений і включає найрізноманітніші художні форми: п'єси-казки, вірші-діалоги, міфи, легенди, перекази, повісті-казки, вірші-загадки тощо.

Державним стандартом початкової освіти [2] передбачено формування у здобувачів освіти понять про жанри та жанрові особливості художніх творів. Так, учні повинні уміти розрізняти найпростіші жанрові особливості малих фольклорних форм, а також літературних форм (казки, оповідання, вірші); правильно називати та розрізняти практично жанри творів, з якими ознайомлювалися під час навчання.

Здобувачі початкової освіти ще не вміють аналізувати художні твори. Здатність до аналізу та повноцінного сприйняття літературного твору, як зазначають науковці «не є елементарною і вродженою», вона набувається в процесі навчання. Тому важливо привчати здобувачів початкової освіти до повноцінного сприймання художнього тексту, а також навчити учнів помічати і розуміти його особливість, оцінювати вчинки дійових осіб, виявляти мотиви їхньої поведінки, зіставляти вчинки персонажів, визначати засоби виразності, епітети, порівняння, емоційну спрямованість, бачити позицію автора у зображенні картин життя і персонажів та висловлювати своє ставлення до прочитаного.

Стан дослідження проблеми. Методичним забезпеченням вивчення художніх творів різних жанрів з обов'язковим зверненням у цьому процесі до теоретично-жанрового літературознавчого матеріалу слугують наукові праці сучасних дослідників початкового навчання М. Вашуленко [1], Г. Коваль [3], Л. Іванова [3], Л. Мірошніченко [4], В. Наumenко [5], М. Наумчук [7], К. Пономарьова [9], О. Савченко [11], Т. Суржук [3], Г. Токмань [12] та інших.

Мета дослідження проаналізувати сутність методичних прийомів роботи над текстом в початковому курсі української мови.

Виклад основного матеріалу. Художній твір – складна системна єдність, пізнати яку можна лише за допомогою аналізу, що вимагає розгляду окремих

елементів художнього тексту стосовно цілого, тому аналіз мови твору, сюжету, композиції, системи образів у взаємозв'язку і сприяє усвідомленню художньої ідеї [13, с. 631, 702].

Усвідомлення художнього тексту залежить від багатьох причин: глибокого розуміння кожного слова, здатності зосередити увагу, включити уяву, зберігати в пам'яті інформацію, що надійшла, вміння порівнювати, прогнозувати, знаходити сенс із сюжетної основи художнього твору і підтекстової інформації і т. ін.

Аналізувати художній твір – означає вчити здобувачів початкової освіти відтворювати в уяві картини, створені письменником, заглиблюватись у його поетичні образи, спостерігати, як змінюються почуття, настрої ліричного героя, чим вони викликані; вчити практично визначати художні засоби виразності (метафори, епітети, порівняння), а головне – допомогти усвідомити авторську ідею.

Основними методичними прийомами аналізу, як зауважує О. Я. Савченко [11], є завдання на вибіркове читання, а також запитання, яке передбачає вільне конструювання відповідей.

Як свідчать спостереження, у шкільній практиці часто буває так, що вчитель ставить запитання, які стосуються тільки змісту твору (*що написано, про що йдеться у вірші* (зміст)), не розглядаючи компоненти структури поетичного тексту, особливості художньої мови. Учні перечитують вірш, не усвідомлюючи його художньо-емоційної виразності. За таких умов неможливе повноцінне сприйняття ліричного твору, оскільки його аналіз потребує багаторазового перечитування, яке є одночасно і важливим прийомом «заглиблення» дитини в смислову тканину тексту, й удосконаленням техніки читання. Педагогу варто ретельно продумувати формулювання запитань і завдань, вони мають спрямовувати увагу школярів саме на спосіб зображення їх автором, на художні засоби, які використовує автор для передачі настрою; запитання повинні спонукати здобувачів освіти не тільки відтворювати текст, а й міркувати над ним.

Розкрити складність ліричних творів учителям допоможуть правильно підібрані методичні прийоми роботи учнів над текстом. Сучасна наука пропонує різноманітні прийоми аналізу вірша.

Виділення ключового слова кожної строфи. Цей прийом доцільний на початковому етапі навчання аналізу ліричних творів, оскільки формує вміння «бачити» художні образи в системі ліричного твору, «побачити» цілісну картину словесно-художньої тканини, а через неї усвідомити ідею твору. Так, аналізуючи поезію Я. Щоголева «Осінь», учні зачитують першу строфу: *Висне небо синє, синє, та не те; світить, та не гріє сонце золоте.* Учитель запитує учнів: «Які рядки здалися вам найбільш яскравими в цій строфі, ніби ожили перед вами, стали відчутними образами? Які образи? (*Небо та сонце*). Аналогічно визначають у наступних строфах ключові слова (*поле; листя; діброва; горобина*), наприкінці вчитель робить узагальнення.

При повторному читанні учні звертають увагу на епітети, якими автор змалював ці образи, які фарби використав у словесно-художній тканині, пояснюють, чому автор зупинив свій вибір саме на цьому епітеті. Які ще слова добирає автор, описуючи картини осінньої природи?

Потім варто запропонувати учням визначити, які почуття викликали такі зміни в природі у ліричного героя, «прислухатися» до своїх почуттів, чи сумують вони разом із ліричним героєм; визначити, які слова в поезії створюють сумний настрій. Після цього вчитель пропонує учням розповісти, яку картину вони б намалювали до кожної строфи, які б фарби використали?

Визначення емоційної домінанти кожної строфи та настрою, з яким треба прочитати рядки (пошук слів, якими передано стан, почуття ліричного героя; визначення причини переживання такого почуття).

Аналізуючи поезію Олександра Олеся «Довго хмарами небо покрите було...», визначаємо з учнями, які почуття передано в перших двох рядках вірша (*Довго хмарами небо покрите було, / Довго землю встеляли тумани* (смуток, втома). Визначаємо причини такого почуття: учні знаходять і зачитують слова, якими автор передав цей настрій, після чого спостерігають,

як змінюються почуття ліричного героя в наступних рядках: *А сьогодні – дивлюсь – і весна, і тепло, і блакить, і повітря весняне* (здивування та піднесений настрій). Після нього учні читають строфу так, щоб передати голосом настроїв ліричного героя). Аналогічно розглядаємо наступні строфи: *Чому зрадив поет? Які картини постали перед ним? Якими словами автор говорить про зиму? Які слова передають прихід весни? Як змінився настрій в автора? З якою інтонацією треба читати останнє речення вірша? Які почуття тут передає автор?*

«Тлумачне читання» або читання тексту під «лінгвістичним мікроскопом» (прийом зосереджує увагу учасників освітнього простору на художніх засобах, формує вміння розпізнати їх, виділяти зі словесно-художньої тканини всього твору).

Наприклад, у процесі аналізу вірша М. Рильського «Зимовий ранок» читаємо кожен строфу під «лінгвістичним мікроскопом», зупиняючись на висловах *«дрімає білий ліс», «місяць... алмази сипле», «сиві хмароньки дивуються», «ліс бачить крізь сон», «ліс шепче... казки»,* щоб пояснити ці образи з погляду їх семантичного наповнення. Учитель допомагає учням усвідомити роль таких художніх засобів: автор за допомогою перенесення значення неживих предметів на живі «оживляє» природу, а тому образи лісу, місяця, хмароньки постають у нашій уяві живими та казковими.

Спостереження за фонетичними особливостями (звуковим оформленням, звуковими повторами, звуконаслідування). Наприклад, під час аналізу поезії М. Вінграновського «Літній ранок» учитель говорить учням, що природа звучить безліччю голосів, та лише чутливе вухо здатне їх розрізнити. Учням пропонується знайти слова і звуки в поезії, які допомагають почути звуки природи: *Джмелі спросоння – буц! – лобами! Попадали, ревуть в траві. І задзвонили над джмелями Дзвінки-дзвіночки лісові.* Учні визначають, що повторення звуків [дж], [дз], такі слова, як *ревуть джмелі, дзвіночки задзвонили,* допомагають почути звуки природи (дзиччання джмелів та почуту поетом мелодію дзвіночків).

Спостереження за морфологічним складом речень: іменники виразно змальовують явища природи; прикметники звертають увагу читача на образні ознаки; дієслова допомагають сприйняти картину в динаміці.

Читаючи вірш Л. Костенко «Соловейко застудився», учні визначають (гра «Дослідники»), скільки і яких частин мови найбільше в тексті. Учитель пропонує учням назвати всі іменники, сказати, з якою метою автор їх уживає. (Вони називають явища, предмети і допомагають виразно змалювати природу). *Чи подобаються автору дощик га соловейко? Ви помітили, що поетеса з ніжністю ставиться до них? (Дощик – пестливе звучання; суфікс -ик- вказує на зменшувально-пестливе значення, соловейко – суфікс -к- також вказує на ласкаве ставлення автора до нього).* Далі учні зачитують дієслова і з'ясовують, з якою метою автор їх уживає. (Щоб створити розчулені образи дерев і пожаліти соловейка, який застудився).

Спостереження за особливостями поетичного синтаксису (будова речень, риторичне звертання, запитальне; оформлення інтонації речень: знак оклику, запитання, трикрапка). Наприклад, у поезії Л. Костенко «Соловейко застудився» доцільно, щоб учні знайшли в тексті вірша окличне речення *(Дощик, дощик, ти вже злива!)*, зачитали і з'ясували, з якою метою автор уживає його. *(Показати здивування і схвилюваність).* Учителеві важливо запитати: *До кого звертається ліричний герой? (До дощика).* – *Чому він двічі звертається до нього? (Підсилює увагу до образу дощика).* – *Як треба читати ці рядки? (Спочатку радісно, а потім – схвилювано, тривожно).*

Спостереження за структурою строфи (який ритм, як римуються рядки, добір ланцюжків римованих слів, доповнення пропущених рим тощо).

Стилістичний експеримент (відбувається навмисне спотворення авторського тексту з метою порівняння двох текстів та привернення уваги до авторського вибору слова). Цей прийом використовуємо з метою привчати дітей відчувати естетичну насолоду від вдало дібраного автором слова чи вислову. Для цього пропускаємо або замінюємо окремі слова, конструкції

речень і на основі зіставлення допомагаємо учням усвідомити особливу виразність, точність, красу авторського поетичного тексту.

Розглянемо цей прийом на прикладі вірша Марійки Підгірянки «Ходить, ходить зима гаєм...»

Ходить, _____ зима гаєм –

(морозна, білосніжна, холодна)

килимочки простеляє по доріжках.

Беріз коси стрічками заплітає,

по ярочках з потічками розмовляє.

Ходить, _____ зима в полі –

(білосніжна, чарівна, казкова)

розклада в полях перини на ліжках.

Здобувачі освіти встановлюють, що змінилось у тексті, порівнюють, аналізують авторський вибір (слово «*ходить*» в авторському тексті вжито двічі, що підсилює виразність твору, емоційність, підкреслює думку про те, що зима вже повноправна господарка), вибір епітетів (білосніжна та білосніжка) допомагає уявити зиму-чарівницю в образі лагідної дівчинки-білосніжки, яка все навкруги вкрила білим-білим кольором.

Прийом ілюстрування (словесне малювання, музичне ілюстрування, розгляд ілюстрацій). Для того, щоб розвинути уяву дітей, учителю доцільно використовувати прийом ілюстрування тексту (розглядання готових ілюстрацій, словесний та музичний супровід). Наприклад, аналізуючи поезію, можна запропонувати учням гру «Художники». Уявіть собі, що ви художники. Яку картину ви намалюєте до першої строфи? Які фарби використаєте? Чим цей малюнок відрізнятиметься від малюнка до другої строфи? Що домалюєте? та ін. Або гру «Композитори». Уявіть собі, що ви композитори. Яку музику (характер, настрій) ви написали б до цього вірша? Або запропонувати учням прослухати музичний твір, після чого вони мають визначити, чи можна його вважати ілюстрацією до ліричного вірша, доводять свою думку.

Зіставлення художніх образів, художніх засобів, використаних різними авторами для змалювання однієї і тієї самої картини. Для прикладу вчитель може запропонувати учням зіставити художні образи грому у віршах М. Познанської «Грім» та М. Вінграновського «Грім».

Висновки. Кожен художній твір є оригінальним явищем словесного мистецтва, тому підходи до їх аналітичного осмислення не повинні бути шаблонними. Адже немає універсального «ключа» до вивчення твору, а кожен ліричний текст вимагає різних прийомів аналізу. Із зазначених вище прийомів учитель має вибирати ті з них, які допоможуть здобувачам освіти не тільки зрозуміти прочитане, а й пережити і повноцінно сприйняти твір мистецтва. Однак потрібно зауважити, що і вибір методичних прийомів аналізу залежить від ідейно-художніх особливостей ліричного твору, від сприйняття вірша учасниками освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вашуленко О. В. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект. *Початкова школа*. 2011. № 1. С. 48–51.
2. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://mon.gov.ua>. (дата звернення: 20.04.2023).
3. Коваль А. П., Іванова Л. І., Суржук Т. Б. Методика читання. Тернопіль : Богдан, 2008. 280 с.
4. Мірошниченко Л. Ф. Шляхи аналізу художнього тексту. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2001. № 5. С. 15–19.
5. Наumenко В. О., Рибалко Н. О. Алгоритм підготовки вчителя початкових класів до уроку читання. *Вісник психології і соціальної педагогіки* URL: <http://www.psyh.kiev.ua> (дата звернення: 19.04.2023).
6. Наумчук М. М., Лушпинська Л. П. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2003. 132 с.

7. Наумчук В. І., Наумчук М. М. Українська мова. Буквар : Підручник для учнів 1 класу ЗЗСО (у 2 частинах). Тернопіль : Астон, 2018. 112 с.
8. Наумчук В. І., Наумчук М. М., Коник Н. Я. Українська мова та читання. Підручник для учнів 2 класу ЗЗСО (у 2 частинах). Тернопіль : Астон, 2019. 144 с.
9. Пономарьова К. Українська мова. Буквар : Підручник для учнів першого класу ЗЗСО (у 2 частинах). Київ : УОВЦ «Оріон», 2018. 112 с.
10. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. 112 с.
11. Савченко О. Я. Мета і результат уроку в контексті компетентнісного підходу. *Початкова школа*. 2015. № 3. С. 10–15.
12. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 312 с.
13. Філософський енциклопедичний словник : енциклопедія / НАН України, Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди; голов. ред. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

Солдатова Вікторія, студентка Комунального закладу вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри
германської та слов'янської філології Комунального закладу вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» ***Головська І. В.***

НЕТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. У статті порушено актуальні питання удосконалення освітнього процесу: формування позитивної мотивації учнів до вивчення іноземної мови, створення сприятливої атмосфери на уроці відповідно до